

Popis reprezentativní knihy – tzv. Quick Scan

Záhlaví:

Autorka analýzy: Lena Oganessianová

Ivona Březinová/ Básník v báglu / Albatros Praha 2005 / úroveň 2

úvodní poznámky: autorka knihy, Ivona Březinová (1964), je současná populární spisovatelka, a to především literatury pro děti a mládež; na autorčiných webových stránkách je možné knihu **Básník v báglu** najít pod hlavičkou cestopisná literatura, kniha je ale zároveň románem pro dospívající čtenáře, především dívky (je adresována čtenářkám od 13 let); skrytá aluze v názvu knihy, odkazující k národnímu bohatství (konkrétně Karlu Hynku Máchovi), která plně vyplývá až při samotné četbě, upozorňuje na důležitý intertextový prvek románu – tvorbu a život českého básnického velikána; kniha naopak neobsahuje přímé vazby na světovou literaturu; prozatím nebyla zfilmována ani převedena do audio podoby; i když si autorčina tvorba celkově vydobyla mnoho ocenění, Básník v báglu prozatím žádné nezískal, je ale možné najít veskrze kladné ohlasy samotných čtenářů (např. na <http://www.bookfan.eu/kniha/25186/Basnik-v-baglu>), autorka také prezentovala knihu na máchovském sympoziu, které u příležitosti dvoustého výročí Máchova narození pořádal v roce 2010 Svaz knihovníků a informačních pracovníků (audiozáznam dostupný na <http://www.czechlit.cz/do-ucha/macha-pro-teenagery-jako-basnik-do-baglu>)

Dimenze	Ukazatel	Popis (komplikující faktory)
<i>Základní požadavek upoutat</i>	Čas	155 stran, bez ilustrací, na předsádce mapa trasy „po stopách K. H. M.“
	Zájmy	Text čerpá tematicky především ze života dospívajících dívek („klučičí“ svět tu je přítomen, ale je víc v pozadí, přičemž se vždy prolíná s dívčím), čtenářům bude text blízký tématem dobrodružství, které čeká na dospívající holky při cestování na vlastní pěst, tématem přátelství a především lásky. Přidružené téma života a tvorby K. H. Máchy čtenáře může také upoutat: textem prolíná na více rovinách, v základu je pojato právě jako zájem jedné z dívek o Máchu, která píše prozaickou variaci na Máj v současném teenagerovském pojetí... A po cestě realizuje svůj tajný záměr... Pokud má čtenář vztah k literatuře obecně, a Máchovi zvlášť, text jeho zájmu vyjde rozhodně vstříc. Máchovský prvek je v něm důležitý, přitom ho autorka nepojala didakticky prkenně, aby dospívající čtenáře, kteří můžou Máchu vnímat jen jako „školní otravu“, nudil.

Čtenářská
zkušenost

Text od čtenáře vyžaduje průměrnou zkušenost se čtením fikce/literatury, autorka v textu vychází ze standardního pojetí knih pro dospívající čtenáře (trojice kamarádek, setkání s partou kluků, zamilování, nečekané zvraty, setkání po čase, bohaté teenagerovské dialogy), čtenář musí mít pochopitelně alespoň jakés takés povědomí o básníku Máchovi a jeho tvorbě. I svým rozsahem nepatří text k náročným, knihu je možné při velkém čtenářském zaujetí přečíst během pár dnů.

Všeobecné
znalosti

Příběh se odehrává v reálném a současném českém prostředí, konkrétně víc v přírodě a v okolí českých hradů, než ve městě. Je ukotvený v běžné zkušenosti průměrného českého teenagera jednadvacátého století.

Oborově
specifické znalosti
a zkušenosti

Text vyžaduje od čtenářů elementární znalosti o životě a tvorbě K. H. Máchy. Intertextualita, přítomná v různých rovinách („příběh v příběhu“, přezdívka jednoho z hrdinů, parafráze veršů, narážky v dialogích postav, citáty), není zašifrovaná, ale snadno rozpoznatelná.

*Obeznamenost
s literárním stylem*

Slovní zásoba

Slovní zásoba vychází naprostou většinou ze současného běžně užívaného jazyka. V dialozích jsou časté prvky obecné češtiny nebo teenagerovského slangu. Text obsahuje na několika místech citáty, např. delší citát Máchova dopisu, ty obsahují slova (historismy a archaismy) běžnému čtenáři nesrozumitelná (např. troup, justiciár, amanuensis, souška)

Větné konstrukce

Syntakticky je text také přístupný průměrnému dospívajícímu čtenáři.

Stylistika

Ze stylistického hlediska text především plní svou funkci „diktovanou“ žánrem, tj. román pro dospívající čtenáře, resp. dívky. Jeho velmi nápadným stavebním prvkem jsou hojné dialogy, které usilují o maximální životnost, lehkost, ostrovtip. Role nadosobního vypravěče tak často ustupuje do pozadí, nechává postavy jednat a mluvit „právě tady a teď“. Do hlavního příběhu je zároveň vložen příběh druhý, metatext (prozaická a moderní parafráze Máje), pojatý jako dílo jedné z postav: je samostatně členěn do kapitol, číslován (I-X), střídá se, přičemž ne v pravidelných úsecích, se základním textem (čtenář tak jakoby nahlíží na jednotlivé útržky papíru, na kterých je zapsaný).

<i>Obeznamenost s literárními postupy</i>	Děj	Pozornost čtenáře text udržuje jednak svou častou a plastickou dialogičností, zároveň ji prohlubuje napínavými epizodami a situacemi, do kterých se dostávají postavy. Spád děje je udržován vypravěčovým stručným komentářem průběhu cesty, začátku dne atd. Text téměř neobsahuje delší nebo vysloveně dlouhé popisy – ať už prostředí, nebo stavů hrdinů, úvahy, vnitřní dialogy apod.
	Časový sled	Časový sled hlavního děje i vloženého vedlejšího děje je chronologický, nekomplikovaný.
	Dějové linie	Kontinuitu děje při čtení do jisté míry (a to zpočátku) komplikuje zmíněný metatext, vázaný na hlavní dějovou linii („příběh v příběhu“), kterým je základní dějová linie prokládána: čtenář musí pochopit, jakou má vůči hlavnímu textu funkci.
	Perspektiva	Obě dějové linie spojuje tentýž typ vypravěčské perspektivy: vševědoucí vypravěč. Jak v hlavní, tak ve vložené dějové linii je ovšem možné najít prvky perspektivy tzv. vypravěče-reflektora (vypravěč prezentuje názor, myšlení a cítění postavy). Text ale celkově neklade z tohoto hlediska na čtenáře velké nároky.

	Smysl	Text má, měřeno nejzákladnější rovinou příběhu, tj. prázdninovým, zpola milostným dobrodružstvím tří dívek, i skrytější významové přesahy: prvním je sám aktualizovaný příběh Máchova Máje – a spolu s tím i jeho smysl, viděný očima šestnáctileté dívky. Druhý typ významových přesahů, který je také skrytý pod nejzákladnější rovinou textu, opět odkazuje k Máchovi – tvoří ho situace, kdy si například postavy čtou Máchův dopis, úryvky z deníků, kastelán se zmiňuje o Máchově tvorbě, postavy o nějakém aspektu Máchova života přemítají, tj. rozmlouvají. V celkovém smyslu příběhu se kříží tyto roviny: milostná, zábavně-odpočinková, dobrodružná, úvahově-filosofická (přiměřená k věku čtenářů).
<i>Obeznamenost s literárními postavami</i>	Charakter postav	Charakter postav je neměnný, postavy částečně reprezentují svým charakterem jednotlivé významové roviny textu, např. přemýšlivá hrdinka Fany, která je v příběhu autorkou prozaické parafráze Máje, a její mužský protějšek, mladík s přezdívkou Kat, ztělesňují úvahově-filosofické i milostné ladění textu, parádívá, ale „správně praštěná“ blondýnka Simča zas zábavně-odpočinkovou rovinu, kluci šermíři jako celek posilují v příběhu atmosféru dobrodružství, vnášejí milostnou perspektivu.
	Počet	V textu vystupují tři hlavní dívčí postavy, celkem šest klučích (významné postavení mezi nimi má Kat, Rostá, Milan, Petroš). Vedlejší (příp. epizodické) postavy reprezentuje Fanina babička, pan Vlašín, kasteláni.

Vztahy

Vztahy mezi postavami je možné dělit především na vztahy mezi dívkami a vztahy mezi dívkami a kluky, příp. mezi mladíky navzájem (ty ale nejsou tak výrazně zachyceny). Pro vztahy mezi dívčími postavami je pro celý příběh příznačné, že ač mají holky různé povahy a jsou zvyklé se vzájemně škádlit nebo mírně provokovat, drží svorně a v přátelství při sobě. Z psychologického hlediska je tu zdůrazněn moment tolerance, upřímného přátelství. Druhý typ vztahů je různorodější, je už provázený i disharmonickými momenty, dává vzniknout nejen flirtujícímu přátelství, ale i velkému napětí, nejistotě, nakonec i štěstí a lásce. Vzhledem k tomu, že text je adresován především dospívajícím čtenářkám, jeví se vyvíjející se (až do samého konce textu) vztah mezi Fany a Katem jako stěžejní.